

Güvenilir İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) verilerinin toplanmasına yönelik zorluklar

Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve birden çok Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) sözleşmeleri, tavsiye kararları ve protokolleri gereğince, ülkeler güvenilir İSG verilerinin toplanması ve kullanılmasını taahhüt etmişlerdir. [1] Bu taahhüdün yerine getirilmesi için, ülkelerin yeni ortaya çıkan tehlike ve riskleri saptamaları, tehlikeli sektörleri, meslekleri, iş modellerini ve uygulamalarını tanımlamaları, her düzeyde (uluslararası, ulusal ve işyeri) sistem ve programları geliştirmeleri, öncelikleri ve ölçüm süreçlerini belirlemek amacıyla güvenle kullanılacak, iş kazaları ve meslek hastalıklarının güvenilir bir şekilde dokümantasyonun yapılmasını sağlayacak etkin İSG veri toplama sistemleri oluşturmaları gerekmektedir. Etkin İSG veri toplama sistemlerinin oluşturulması için bilinen tanımlanmış zorluklar bulunmaktadır ve ülkelerin kendi sistemlerini oluştururken ve uygularken bu zorlukların farkında olması gerekmektedir. Dört kategoriye ayrılmış İSG veri toplama ile ilgili tanımlanmış zorlukların birçoğu aşağıda yer almaktadır: A) Kapsam; B) Doğruluk; C) Karşılaştırılabilirlik; ve D) Zamanlama.

Kapsam

Bu zorluklar arasında İSG verilerinin kayıt ve bildirim gerekliliklerinden hariç tutulması yer almaktadır.

Çoğu ülkenin iş sağlığı ve güvenliği ve/ya da iş kazası sigortasının yasal çerçeveleri kapsamlı değildir. Yasal çerçeveler, ekonomik sektörlerin tümünü ve her tür işveren ile çalışan türünü kapsamamaktadır.

Sonuç olarak, iş kazaları ve meslek hastalıklarının bu yasal çerçeveler altındaki gerekli kayıt ve bildirimleri çok sayıda işveren ve çalışanı kapsamamaktadır. Genelde bir ya da her iki yasal çerçeveden sıklıkla hariç tutulan sektörler, tarım sektörü, ev işçiliği ve kamu sektörünü kapsamaktadır. Kapsam dışı tutulan işveren ve çalışan türleri, küçük işverenleri, kayıt dışı ekonomide çalışan ve faaliyet gösteren işveren ve çalışanları, kendi işinde çalışanları, göçebe ve mevsimlik çalışanlar ile geçici ve yarı zamanlı çalışanları kapsamaktadır. Kapsamdaki boşluklar, bildirimlerin olduğundan az oranda yapılmasıyla sonuçlanmakta ve toplanan verilerin güvenilir ve etkin kullanımını olumsuz olarak etkilemektedir. Göç akımlarına yoğunlaşmak, işgücünün yaşlanması ve geçici, günlük veya yarı zamanlı işlerde daha fazla çalışanı içeren hali hazırdaki mevcut eğilimler ve gelecek çalışma eğilimleri, bu yasal çerçeveler kapsamındaki mevcut boşlukları arttıracak ve İSG performansının geliştirilmesine yönelik çabaları zorlaştıracaktır.

Bildirim ve kayıt gereklilikleri çoğu zaman işten kaynaklı olmamasının dışındaki gerekçelerden dolayı, iş kazası sonucu yaşanan belirli ölüm, yaralanma ve hastalıkları kapsamaz. Meslek hastalıkları genelde tamamen hariç tutulmaktadır ya da ILO'nun işle ilgili ölümlerin her yıl 2 milyonun üzerinde olma sebebinin hastalık olarak öngörmesi halinde bile, kayıt ve bildirim kapsamındaki meslek hastalıkları listesi kısıtlıdır. [2]

Kayıt ve bildirim koşulları, çoğu zaman iş kazası veya meslek hastalığına sebep olabilecek potansiyele sahip tehlikeli durumların ve ayrıca şüpheli meslek hastalığı vakalarının raporlanmasını gerektirmemektedir.

İş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi, kazalar ve hastalıklar meydana gelmeden önce tehlikelerin ortadan kaldırılmasına ve risklerin tanımlanmasına bağlıdır. Tehlikeli durumlar ve şüpheli meslek hastalıkları vakalarına yönelik verilerin toplanması, önlem alma kültürünün oluşmasında temel öneme sahiptir

Kayıt ve bildirim koşulları genellikle iş kazası sigorta programlarının parçasıdır ve işverenler genellikle sigorta programı dahilinde sigortalanan ve tazmin edilebilir iş kazasından kaynaklı ölümcül olaylar, yaralanmalar ve hastalıklar konusunda yetkili makamları bilgilendirmekle yükümlüdür.

Sadece sigortalı ve tazmin edilebilir ölümler, yaralanmalar ve hastalıkların kayıt ve bildirim gerekliliği görülmesi, genelde az sayıda bildirimin yapılması ile sonuçlanmakta ve toplanan verilerin güvenilir ve efektif kullanımını olumsuz olarak etkilemektedir.

Doğruluk

Bu zorluklar az sayıda bildirimin yapılmasıyla sonuçlanan engelleri kapsamakta ve sonuç olarak veri doğruluğunu kötü yönde etkilemektedir.

Yasal çerçevelerin kapsamlı olması halinde bile, doğru verilerin toplanması için İSG veri toplama sistemleri aşağıdaki engellerin üstesinden gelmelidir:

- işverenler, çalışanlar, tıbbi ve sağlık koruma hizmeti verenler ve diğer ilgili taraflar da dahil olmak üzere; iş kazaları, meslek hastalıkları, tehlikeli durumlar ve şüpheli meslek hastalığı vakalarının kayıt ve bildirim mecburiyeti olduğuna yönelik bilgi ve algı eksikliği,
- kayıt ve bildirim süreçleri açısından gerekli olan zaman ve çaba;
- iş kazası geçiren çalışanlar için muhtemel olumsuz sonuçlar;
- işverenin saygınlığına olumsuz etki;
- işveren için kötü finansal ve diğer yasal sonuçlar;
- küçük kazalar ve tehlikeli durumlara yönelik tepkilerdeki kültürel farklılıklar; ve
- meslek hastalıklarının başlangıç kuluçka dönemi. [3]

Kayıt ve bildirim koşullarına uygunluk için, kayıt ve bildirim sistemlerinin oluşturulması ve uygulanmasında, sorumlu otoritelerin, sosyal tarafların ve ilgili diğer

tarafların, engelleri ortadan kaldırmak ve asgariye indirmek amacıyla işbirliği içinde görüşmeleri ve çalışmaları gerekmektedir.

Sorumlu otoriteler, sorumlulukları hakkında kayıt ve bildirimden sorumlu işverenler, çalışanlar ve diğer tarafların eğitilmesine ve kayıt ve bildirim koşullarına uygunluğun yerine getirilmesine ilişkin gerekli kaynakları zorunlu kılacaktır.

Meslek hastalıkları ve şüpheli meslek hastalığı vakalarının kayıt ve bildirim, tehlikeye maruz kalan çalışanların periyodik olarak tıbbi muayenelerinin yürütülmesi amacıyla doğru teşhis ve kapasite için gerekli spesifik bilgi ve beceri eksikliğinden dolayı olumsuz etkilenmektedir. Sonuç olarak, yasal çerçeveler geniş kapsamlı olsa bile, meslek hastalıkları çoğunlukla tespit edilememeye devam etmektedir.

Karşılaştırılabilirlik

Bu zorluklar, veri tutarlılığını sınırlayan faktörleri kapsamaktadır.

Çoğu ülkede, İSG'ye yönelik sorumluluklar Çalışma, Sağlık, Sosyal Koruma ve İstihdam Bakanlıkları, kamu ve özel sigorta kurumları ve tıbbi ve sağlık koruma hizmeti sunan kurumları kapsayan çoklu otoriteler arasında paylaşılmaktadır. Otoriteler ayrıca ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde çalışabilirler. Otoritelerin kendi bildirim ve raporlama mekanizmaları ve İSG veri havuzları olabilir ve genellikle otoriteler arasında veri paylaşımı veya verilerin birleştirilmesini sağlayan sistemleri bulunmamaktadır.

Ana İSG terminolojisi tanımları, otoriteden otoriteye ve ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. "İş kazası" gibi temel terimler bile tutarlı bir şekilde tanımlanmamaktadır ve bu yüzden nihai verilerin birleştirilmesi ya da ülkeler içinde ve ülkeler arasında karşılaştırılması genelde imkansız hale gelmektedir. Çalışan iş kazası sigortası programı dahilinde tazmin edilebilirliğin belirlenmesi amacıyla, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi için illa gerek olmasa da ileri terminoloji ve terminoloji tanımları sıklıkla geliştirilmektedir. [4]

Ölümlü sonuçlanan iş kazası, yaralanma ya da hastalık, ölüm, yaralanma ya da hastalığa uğrayan çalışan(lar) hakkında bildirim ve kayıt sistemlerince gerekli olan bilgiler ve iş kazasının meydana geldiği ortam koşulları da otoriteden otoriteye ve ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir.

“Kapsam” zorlukları altında bahsedildiği üzere, meslek hastalıklarının kabul görmüş listesi bir ülkeden diğer ülkeye farklılık göstermekte ve çoğu ülke sadece meslekten kaynaklı olan hastalıkları (örneğin silikoz, mezotelyoma vb.) kapsamakta ya da meslek hastalığı olabilecek durumları kabul etmektedir. (örneğin dermatit, sağırılık, vücudun aşırı kullanılması sonucu kas veya bir organda meydana gelen rahatsızlık vb.).

Buna rağmen, belli başlı meslek hastalıklarının tanımlanması ve hastalığın meslekten kaynaklı olup olmadığına karar verilmesi zordur. Örneğin, uzun kuluçka dönemleriyle karakterize olan işle ilgili kanserlerin, iş yerinde tehlikeye maruz kalınmasının üzerinden on yılların geçmesinin ardından ortaya çıkabilen semptomların klinik olarak görülmesinden önce tanımlanması zordur. Uzun kuluçka dönemleri hastalığın meslekten kaynaklı olup olmadığına karar verilmesini ve tanımlanmasını zorlaştırmaktadır.

Zamanlama

Bu zorluklar, verilerin toplanması ve analiz edilmesini engelleyecek ya da geciktirecek faktörleri kapsamaktadır.

Ulusal İSG verilerinin birden çok otorite ve diğer kamu ve özel varlıklardan toplanması gereken durumlarda, güçlü bir iletişim, devamlı bir iş birliği ve koordinasyon olmaz ise gecikmeler meydana gelmektedir.

Farklı otoritelerden ve kaynaklardan toplanan veriler arasındaki tutarsızlık, daha sonraki zamanlarda toplanan bilgilerin birleştirilmesini geciktirebilir ve bazı durumlarda güvenilir raporlama ve analiz yapmayı imkansız hale getirebilir.

Referanslar

- [1] [ILO Sürdürülebilir Kalkınmaya yönelik 2030 Gündemi Uygulama Planını](#). ILO, Cenevre, 2016.
- [2] [Meslek Hastalıklarının Önlenmesi: Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Günü Raporu](#). ILO, Cenevre, 2013.

- [3] [Meslek hastalıklarının kayıt ve bildirimine yönelik ulusal sistem: Uygulama Kılavuzu](#). ILO, Cenevre, 2013.
- [4] [İş kazaları ve meslek hastalıklarına ilişkin ulusal raporlama,, veri toplama ve analizlerin geliştirilmesi](#). ILO, Cenevre, 2012.